

تاثیر افزایش امید بر رغبت تحصیلی: آیا می توان از طریق امید درمانی رغبت تحصیلی دانش آموزان دارای اختلال

دیکته نویسی را افزایش داد

معصومه فکری صفری زاده^۱، نیلا علمی منش^۲

^۱ کارشناسی ارشد روانشناسی

m.fekri@gmail.com

^۲ دانشیار روانشناسی دانشگاه پیام نور

danravan20@yahoo.com

چکیده:

هدف: هدف از پژوهش حاضر بررسی اثربخشی امید درمانی بر رغبت تحصیلی در دانش آموزان مبتلا به اختلال دیکته نویسی است. روش پژوهش حاضر از نوع نیمه آزمایشی با طرح پیش آزمون- پس آزمون با گروه گواه بود. جامعه آماری این پژوهش، شامل تمام دانش آموزان دختر کلاس سوم با اختلال دیکته نویسی است. از میان این دانش آموزان تعداد ۳۰ نفر به صورت در دسترس انتخاب شدند و با گمارش تصادفی در دو گروه آزمایشی و گواه قرار گرفتند. از پرسشنامه رغبت تحصیلی هرمنس به عنوان ابزار گردآوری اطلاعات استفاده شد. داده های با استفاده از روش تحلیل واریانس تحلیل شدند. نتایج پژوهش حاضر نشان داد مداخله امید درمانی بر افزایش رغبت تحصیلی دانش آموزان مبتلا به اختلال دیکته نویسی تاثیر دارد ($P > 0.05$). براین اساس، به مسولین مراکز آموزشی و درمانی پیشنهاد می شود به منظور افزایش رغبت تحصیلی از مداخله امید درمانی در دانش آموزان مبتلا به اختلال یادگیری استفاده شود.

واژگان کلیدی: امید درمانی، رغبت تحصیلی، دانش آموز مبتلا به اختلال دیکته نویسی

۱- مقدمه: نوشتن به عنوان یک فعالیت دشوار دربردارنده رشد ذهنی، تبخیر در توانایی های حرکتی و بینایی است. به همین دلیل، زبان نوشتاری بعد از توانایی های زبانی، گوش دادن، سخن گفتن و خواندن فراگرفته می شود بنابراین وجود هرگونه ایرادی در دیگر زمینه ها مانند گوش دادن، سخن گفتن و خواندن می تواند در فراگیری زبان نوشتاری تاثیر منفی داشته باشد (گراهام و سانتانگلو، ۲۰۱۴). به نقل از روان و زارعی، (۱۳۹۸). دیکته از جمله مهارت های آموزشی و نوشتنی بسیار مهم است که به پردازش های متعدد ذهنی نیاز دارد. نقص در هر بخش یا فرآیند می تواند منجر به یک خطای نوشتاری شود (شبان، خدایاری شوطی و بابازاده هاسونی، ۱۳۹۶). اختلال دیکته به معنی اشتباهات پرتکرار املائی است که یک دانش آموز با بهره هوشی طبیعی مرتکب می شود، ممکن است ناشی از اختلالات یادگیری در زمینه مهارت های مرتبط با نوشتن باشد. آمارها نشان می دهند که ۲۷ تا ۲۸ درصد از کل ناتوانی های یادگیری را اختلال دیکته تشکیل می دهد کرانبرگر، ۲۰۰۳. نقل از عبدالحی، کیان ارثی، رحیمیان بوگر، ۱۳۹۳). بسیاری از دانش آموزان دچار اختلال یادگیری، مشکلات حادی در نوشتن، کاربرد زبان نوشتاری، نارساخوانی دارند و این اختلالات در دانش آموزان باعث افزایش اضطراب این دانش آموزان شده و عملکرد آنان را به شدت کاهش می دهد دانش آموزانی که دچار اختلال یادگیری میشوند، درگیر مشکلات زیادی در حیطه ی تحصیلی، نظام آموزشی و خانواده می شوند که سبب می گردد در خواندن به مشکلات فروانی روبه رو شوند. توانایی های حرکتی ضعیف، ادراک غلط بینایی از کلمات و حروف، و ایراد در حافظه بینایی ضعیف این دانش آموزان در دانش آوایی، رمزگردانی آوایی، رمزگردانی املائی، حافظه کوتاه مدت شنیداری، دارای اختلال هستند به همین

سبب دچار نارساخوانی می شوند (پیرن، ۲۰۱۷، به نقل از زمانی بهبهانی، عسگری، حیدری و مرعشیان، ۱۴۰۰). این پیامدها میزان رغبت تحصیلی دانش آموزان را کاهش می دهد.

رغبت تحریک احساسی است که با توجه و علاقه ی زیادی همراه باشد، رغبت ها زمانی شکل می گیرند که فرد مطلبی را مورد توجه قرار داده، درباره آن فکر کند و در نهایت از آن لذت ببرد به عبارت دیگر رغبت ها همان ترجیح دوست داشتنی های انسان در لحظه ای مشخص از زمان هستند (شفیع آبادی، ۱۳۹۷). رغبت به عنوان یک مولفه انگیزشی (نصرآبادی، ۱۳۹۵) در روی آوردن به یک فعالیت مشخص و انتخاب آن تاثیر دارد. بنابراین تا حدی می توان رغبت را نوعی عینیت و انگیزه بالفعل محسوب کرد. اگر رغبت براساس انگیزه واقعی شکل بگیرد، می توان آن را به عنوان یکی از مهمترین عوامل موثر در انتخاب فعالیت ها دانست (وفایی مقدم، ۱۳۹۲). رغبت تحصیلی عامل تعیین کننده اولیه پیشرفت تحصیلی و رضایت کلی از فعالیت های مدرسه است. به همین دلیل، توسعه مداخلاتی که به طور موثر انگیزه دانش آموزان را در محیط های مدرسه بهبود می بخشد، به عنوان یک موضوع حیاتی برای تقویت رشد دانش آموز در نظر گرفته شده است. دانش آموزانی که دارای سطح بالایی از رغبت تحصیلی هستند، می توانند از مهارت و انگیزش به روشی مطلوب برای افزایش سطح علمی و آموزشی خود استفاده کنند؛ و برعکس نبود رغبت و علاقه مندی می تواند تأثیر دیگر عناصر آموزشی را کاهش دهد؛ و اثربخشی واحدهای آموزشی را پایین بیاورد. بنابراین میتوان اینگونه استنباط کرد که موفقیت یک نیاز درونی انسان است و انسان بر پایه ذات و سرشت خود نیاز به موفقیت رشد و کمال دارد (حایری ۱۳۸۶، به نقل از دورقی ۱۳۹۷). بنابراین می توان گفت رغبت نقش ویژه ای هم در یادگیری و سرعت آن دارد. کاهش میزان رغبت فرد را به سمت بی عملی سوق داده و میزان تلاش برای یادگیری را کمتر می کند.

یکی از مهمترین مداخله های روانشناسی مثبت گرا که برای انواع اختلالات به کار میرود، امیددرمانی است. تمرکز رواندرمانی های سنتی مبتنی بر کاهش نشانگان و کاهش آسیب ها بود، درحالی که روانشناسی مثبت گرا بر بهبود توانایی ها و رشد شخصی تأکید می کند (نیمیک، شوگرن و وهمیر^۱، ۲۰۱۷). امیددرمانی، برنامه درمانی است که بر اساس نظریه امید اسنایدر به منظور افزایش تفکر امیدوارانه و تقویت فعالیت های مرتبط با پیگیری هدف طراحی شده است. در امید درمانی به افراد آموخته میشود اهداف قابل دستیابی و ارزشمندی را تدوین کنند، برای تحقق این اهداف بکوشند و راهکارهای بیشتری را در راه رسیدن به اهداف طرح کنند. همچنین برای عبور از موانع از گذرگاه های جانشین استفاده کنند. (چی ونس، فلدام، وود وارد و اسنایدر^۲، ۲۰۰۶).

امید درمانی از نظریه امید اسنایدر و اندیشه های برگرفته شده از درمان شناختی - رفتاری، درمان راه حل مدار و قصه درمانی و روایتی است. امید دارای سه مؤلفه اهداف خاص، تفکر گذرگاه و اراده قوی است. بنابراین هدف امید درمانی این است که به درمان جویان کمک کند تا اهداف را دسته بندی کرده و راه های گوناگونی برای رسیدن به آنها بسازند و موانع را به صورت چالشهایی چارچوب بندی کنند (درتاج و مهرعلیان ۱۳۹۷). پژوهش باران اولادی، اعتمادی و کرمی (۱۳۹۱) بر اثربخشی امید درمانی بر انگیزش پیشرفت اشاره دارد و همچنین امید درمانی مداخله موثری برای اصلاح و بهبود توانمندیهای رفتاری است (موحدی، باباپور و ۱۳۹۲، به نقل از درتاج و مهرعلیان ۱۳۹۷). مداخله امید درمانی مخصوص کودکان به آگاه ساختن اهمیت اهداف و تدوین اهداف ارزشمند که مطابق با قدرت درک و فهم کودکان باشد توجه کرده است. همچنین در این مداخله چگونگی یافتن راه کارهای جدید آموزش داده می شود و راه هایی برای افزایش سطح تحمل و تاب آوری در برابر مشکلات آموخته شده و به گذشتن از موانع پرداخته می شود (مکیار موئه، ۱۳۹۲). از آنجایی که در زمینه اثربخشی امید درمانی بر متغیر ها رغبت تحصیلی مطالعات اندکی صورت پذیرفته است و با توجه به روند رو به رشد روش فوق در درمان اختلالات گوناگون، پژوهش حاضر در صدد حل این مسئله است که آیا می توان با مداخله امید درمانی میزان رغبت تحصیلی دانش آموزان دارای اختلال دیکته نویسی را بهبود بخشید؟

^۱ . Niemiec, Shogren, Wehmeyer

^۲ . Cheavens, Feldman, Woodward, and Snyder

۲- روش شناسی : پژوهش حاضر نیمه آزمایشی با طرح پیش آزمون و پس آزمون با گروه کنترل است. جامعه آماری دانش آموزان دانش آموزان دختر کلاس سوم با اختلال دیکته نویسی بودند که توسط مسئولین مدرسه به مراکز آموزشی اختلالات یادگیری ارجاع داده شدند. از بین این دانش آموزان ۳۰ نفر دارای اختلال در دیکته نویسی به صورت در دسترس انتخاب شدند.

ابزار

به منظور گردآوری داده ها از پرسشنامه انگیزه تحصیلی هرمنس استفاده شد (۱۹۷۰). پرسشنامه در ابتدا با ۹۲ سؤال ساخته شد. ولی در آخر بر اساس محاسبه ی همبستگی هر پرسش با رفتار پیشرفت گرا به ۲۹ سؤال کاهش پیدا کرد. سؤالات پرسشنامه به صورت جمله ناتمام بیان شده و به دنبال هر جمله چند گزینه داده شده است. در این پرسشنامه بعضی از سؤالات به صورت مثبت و بعضی از سؤالات به صورت منفی نمره گذاری می شود. سؤالات شماره ۲۹، ۲۸، ۲۷، ۱۶، ۱۵، ۱۴، ۱۳، ۹، ۴، ۱ به این صورت نمره گذاری می گردد: گزینه ی الف (۱)، گزینه ب (۲)، گزینه ج (۳) و گزینه (۴) و سؤالات شماره ۲۶، ۲۵، ۲۴، ۲۳، ۲۲، ۲۱، ۲۰، ۱۹، ۱۸، ۱۷، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۸، ۷، ۶، ۵، ۳، ۲ به این صورت نمره گذاری می گردد: گزینه ی الف (۴)، گزینه ب (۳)، گزینه ج (۲) و گزینه د (۱). برای به دست آوردن امتیاز کلی امتیازات بدست آمده از تک تک سؤالات را با هم جمع نموده و به عنوان میزان انگیزه ی پیشرفت تحصیلی فرد در نظر گرفته می شود. این نمره دامنه ای از ۲۹ تا ۱۱۶ خواهد داشت و بدیهی است که هر چه نمره ی کسب شده بالاتر باشد، نشان دهنده ی انگیزه ی پیشرفت تحصیلی بالاتر فرد پاسخ دهنده خواهد بود و هر چه امتیاز پایین تر باشد انگیزه ی پیشرفت تحصیلی، کمتر خواهد بود زیرمقیاس های پرسشنامه پشتکار، اعتماد به نفس، ادراک پویا از زمان، فرصت جویی، سخت کوشی، پایداری در انتخاب دوست، سطح آرزوی بالا و آینده نگری است (تمنایی فر و گندمی، ۱۳۹۰). هرمنس برای محاسبه روایی از روایی محتوا استفاده کرد و همچنین او ضریب همبستگی هر سوال را با رفتارهای پیشرفت گرا محاسبه کرد. ضرایب به ترتیب سؤالات پرسشنامه در دامنه ای از ۰/۳۰ تا ۰/۵۷ قرار داشتند. برای محاسبه پایایی آزمون انگیزش پیشرفت تحصیلی از روش آزمون آلفای کرونباخ استفاده کرد. ضریب پایایی محاسبه شده برای پرسشنامه به میزان ۰/۸۴ به دست آمد. با استفاده از روش بازآزمایی در مطالعه اصلی پرسشنامه بعد از گذشت سه هفته مجدداً به کارآموزان داده شد. ضریب پایایی به دست آمده ۰/۸۴ برآورد شد. علاوه بر این هرمنس به وجود ضریب همبستگی بین پرسشنامه انگیزه پیشرفت هرمنس و آزمون اندریافت موضوع (TAT) اشاره دارد (هرمنس، ۱۹۷۰). در پژوهش طالب پور اعتبار آزمون با روش آلفای کرونباخ محاسبه شده و عدد ۰/۷۳ به دست آمد.

در ارتباط با امید درمانی دانش آموزان گروه آزمایش با الگو گیری از نظریه امید اسنایدر و مگیارموئه تحت ارائه مداخله امید درمانی مختص کودکان قرار گرفتند که این آموزش طی ۱۰ جلسه ۳۰ دقیقه ای و هر هفته یک جلسه به شیوه مصور و عملیاتی در قالب ویس، پاورپوینت، داستان و کلیپ ارائه شد. طی این زمان دانش آموزان گروه کنترل هیچ مداخله ی درمانی دریافت نکردند. خلاصه جلسات امید درمانی در جدول شماره ۱ ارائه شده است.

جدول شماره ۱: خلاصه جلسات امیددرمانی بر اساس نظریه امید اسنایدر و کتاب مداخلات روانشناسی مثبت نگر (مگیار موئه، ۱۳۹۲)

جلسه اول:	معارفه، اجرای پیش آزمون و بیان هدف از تشکیل جلسات و تعریف امید
جلسه دوم:	بیان و ارائه مفاهیم آموزشی پایه در نظریه امید اسنایدر.
جلسه سوم:	شناسایی هدف و آماده کردن و آگاه کردن دانش آموزان از نقش هدف در زندگی.
جلسه چهارم:	شناساندن راه های سریعتر رسیدن به هدف، کوچک کردن اهداف بزرگ به اهداف کوچک
جلسه پنجم:	برطرف کردن موانع و مشکلات قابل حل، تبدیل اهداف مبهم به اهداف روشن و قابل دستیابی.
جلسه ششم:	شناساندن راه های عملی برای رسیدن به هدف، لزوم تعیین اهداف برای هر روز
جلسه هفتم:	شناساندن مسیرهای تفکر در راه وصول به هدف و آموزش درست انتخاب کردن وبه دست آوردن هدف.
جلسه هشتم:	توجه کردن به مشکلات و موانع سر راه و راه های عبور از آنها.
جلسه نهم:	شناختن گزینه های عامل به دانش آموزان و بالا بردن انگیزه در مولفه عاملیت امید. بالا بردن تفکر امیدوارانه
جلسه دهم:	جمع بندی مطالب جلسات آموزشی، آموزش خودبازنگری بر تفکرات امیدوار و اجرای پس آزمون.

یافته ها

تحلیل توصیفی داده های پژوهش در جدول شماره ۲ مشهود است.

جدول شماره ۲: داده های توصیفی متغیر رغبت تحصیلی در گروه آزمایش و گواه

مؤلفه	مرحله	گروه	کنترل	آزمایش
			انحراف میانگین	انحراف میانگین
			استاندارد	استاندارد
رغبت تحصیلی	پیش آزمون	۷۱/۵	۶۹/۴	۱۱/۸
	پس آزمون	۷۹/۶	۷۱	۱۰/۸

همان طور که داده های جدول شماره ۲ نشان می دهد بین میانگین گروه آزمایش و و گروه کنترل در مرحله پیش آزمون تفاوت چندانی وجود ندارد. اما در مرحله پس آزمون بین میانگین گروه آزمایش با گروه کنترل تفاوت بیشتری مشاهده می شود اما معنا داری این تفاوت از طریق بررسی آزمون آماری انجام می پذیرد.

قبل از تحلیل آماری داده ها از لحاظ نرمال بودن، همگنی شیب رگرسیون و برابری واریانس ها بررسی و تایید شد. سپس معناداری تفاوت ها بررسی شد. جدول شماره ۳ خلاصه تحلیل کوواریانس برای متغیر رغبت تحصیلی را نشان می دهد.

جدول شماره ۳: تحلیل کوواریانس متغیر رغبت تحصیلی

میانگین مجزورات	درجه آزادی	F	معناداری	ضریب تاثیر
6205	1	24.3	0.001	0.67

همان طور که داده های جدول شماره ۳ نشان می دهد مقدار F برابر با 24.3 است که این مقدار در سطح 0.001 معنادار شده است بنابراین می توان گفت تفاوت ها معنا دار است. به عبارت دیگر پس از اجرای مداخله رغبت تحصیلی دانش آموزان گروه آزمایش نسبت به گروه کنترل افزایش معنا داری داشته است و می توان گفت این یافته نشان دهنده اثربخشی مداخله امید درمانی بر ارتقای رغبت تحصیلی دانش آموزان با اختلال یادگیری است.

۳- بحث درباره یافته ها

در تبیین این یافته می توان بیان کرد که مداخله امید درمانی مخصوص کودکان به آگاه ساختن اهمیت اهداف و نقش اهداف در پیشرفت توجه دارد. در این مداخله پس از ارائه آموزش هایی در خصوص آگاهی از اهمیت و ضرورت اهداف به کودکان در تدوین اهداف ارزشمند و قابل دستیابی که مورد علاقه و در حد توان آن ها باشد آموزش داده می شود. این فعالیت ها میزان موفقیت تحصیلی افراد را افزایش داده و زمینه ساز افزایش رغبت به یادگیری می شود. همچنین در این مداخله چگونگی یافتن راه کارهای جدید آموزش داده می شود و راه هایی برای افزایش سطح تحمل و تاب آوری در برابر مشکلات آموخته شده و به گذشتن از موانع پرداخته می شود (مکیار موئه، ۱۳۹۲). همچنین در مداخله امید درمانی اهداف بزرگ به اهداف کوچک تر، روشن و عملیاتی تبدیل می شود که قابل وصول تر هستند، بنابراین انگیزه و رغبت را افزایش می دهد. دیگر این که در مداخله امید درمانی راه های عبور از مشکلات و موانع آموزش داده می شود تمام این موارد در تحقق اهداف و کسب موفقیت تحصیلی نقش دارند بنابراین میزان رغبت به فعالیت تحصیلی را بیشتر می کند. علاوه بر این در مداخله امید درمانی به نقش امید و تلاش فرد در تحقق اهداف و خواسته ها و بالا بردن انگیزه در مولفه عاملیت توجه ویژه شده و تمرین هایی در این خصوص طراحی می شود که در افزایش علاقه و رغبت به امور تحصیلی نقش بسیاری دارد.

در ارتباط با محدودیت های پژوهش می توان به استفاده از جامعه دختران کلاس سوم مبتلا به اختلال دیکته نویسی اشاره کرد. همچنین وضعیت خانوادگی و میزان وخامت مشکل این افراد در دیکته نویسی و نقش سایر اختلالات جسمی و روانی بررسی نشد. بنابراین در تعمیم نتایج باید جانب احتیاط رعایت شود.

در حوزه فعایت های پژوهشی پیشنهاد می شود در پژوهش های آتی پژوهشی مشابه روی پسران با اختلال دیکته نویسی انجام شده و تفاوت های جنسیتی بررسی شود. همچنین پیشنهاد می شود نقش عواملی مانند وضعیت اجتماعی، اقتصادی خانواده و عواملی مانند گسیختگی خانوادگی بررسی شود. علاوه بر این میزان وخامت مشکل این افراد در دیکته نویسی و نقش سایر اختلالات جسمی و روانی در تأثیر مداخله بر اختلال دیکته نویسی و دیگر اختلالات یادگیری بررسی شود.

۴- نتیجه گیری

فرضیه پژوهش اثربخش امید درمانی بر رغبت تحصیلی دانش آموزان دارای اختلال دیکته نویسی است. نتایج تحلیل داده ها نشان داد بین میانگین نمرات رغبت تحصیلی در دو گروه آزمایش و کنترل در مرحله پیش آزمون و پس آزمون تفاوت معناداری وجود دارد. بنابراین می توان گفت امید درمانی بر رغبت تحصیلی دانش آموزان دارای اختلال دیکته نویسی تأثیر دارد. نتایج حاصل از این فرضیه با نتایج مطالعات حافظی (۱۳۹۸)، مرادی و سعادت مند (۱۳۹۷)، اسدی (۱۳۹۲)، باران اولادی، صادق (۱۳۹۰)، جبارزاده (۱۳۹۸)، تیان، وان و وانگ (۲۰۱۸)، همسو است.

پیشنهادهات

در ارتباط با پیشنهاد های کاربردی با توجه به اثربخشی مداخله امید درمانی بر رغبت تحصیلی پیشنهاد می شود از این مداخله جهت افزایش رغبت تحصیلی در دانش آموزان با اختلال دیکته نویسی در مراکز درمانی و آموزشی استفاده شود.

منابع

- اسدی، پروانه، فرهادی، هادی، و گل پرور، محسن. (۱۴۰۰). اثربخشی بسته آموزشی مبتنی بر امید به شیوه شناختی معنوی بر بهزیستی روان شناختی و نشخوار فکری والدین دارای فرزند مبتلا به سرطان. *مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد*، ۶۴(۳)، ۳۲۵۳-۳۲۶۸. SID. <https://sid.ir/paper/1028582/fa>
- باران اولادی، صادق. (۱۳۹۰). اثربخشی امید درمانی بر میزان پیشرفت، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه علامه طباطبائی.
- تمنایی فر، محمد رضا. گندمی، زینب. (۱۳۹۰). رابطه انگیزه پیشرفت با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان. *دوماهنامه علمی-پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی*، ۴(۱)، ۱۵-۱۹.
- جبارزاده، سوسن. (۱۳۹۸). نقش امید در درگیری تحصیلی با رابطه گری انگیزش تحصیلی در دانشجویان دانشگاه یزد، پردیس علوم انسانی و اجتماعی دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.
- حافظی، مژگان. (۱۳۹۸). اثربخشی امید درمانی بر اساس نظریه اسنایدر و مگیار موئه بر خودکارآمدی تحصیلی و سازگاری اجتماعی در کودکان دارای اختلال یادگیری خواندن، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی گرایش مثبت گرا.
- درتاج، فریبرز؛ مهرعلیان، ابراهیم. (۱۳۹۷). اثربخشی امید درمانی بر افعال کاری تحصیلی دانش آموزان مقطع دبیرستان شهر قزوین فصلنامه روانشناسی تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی سال چهاردهم، شماره چهل و هشتم، تابستان ۹۷، ص ۶۸-۷۳.
- دورقی، مریم. (۱۳۹۷). بررسی اثربخشی آموزش گروهی استعاره درمانی در خود نظم دهی تحصیلی و رغبت تحصیلی دانش آموزان دختر متوسطه اول، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته روان شناسی (M.A/M.Sc) گرایش: تربیتی.
- روان، زهرا. زارعی، حیدر علی. (۱۳۹۸). تاثیر آموزش دقت، بر توانایی دیکته نویسی دانش آموزان دختر پایه اول ابتدایی، فصلنامه آموزش پژوهی دوره پنجم، شماره نوزدهم، پاییز.
- زمانی بهبهانی، عسگری. پرویز، حیدری. علیرضا، مرعشیان. فاطمه سادات. (۱۴۰۰). تاثیر آموزش چندحسی فرنالد بر نارساخوانی، اختلال دیکته و سازش یافتگیهای رفتاری دانش آموزان ابتدائی مبتلا به اختلال یادگیری شهر اهواز، فصلنامه تعالی مشاوره و روان درمانی دوره ۱۰، صفحات ۸۱-۶۷.
- شبنانی، رحیم. خدایاری شوطی، سعید؛ بابازاده هاسونی، زهرا. (۱۳۹۶). اختلالات دیکته نویسی در مقطع ابتدایی (مطالعه موردی: اختلال دیکته نویسی معین)، دانشگاه فرهنگیان فصلنامه علمی - تخصصی آموزش پژوهی سال سوم، شماره یازدهم.
- شفیع آبادی، عبدالله (1397). راهنمایی و مشاوره شغلی و حرفه ای و نظریه های انتخاب شغل (باتجدید نظر کلی و اضافات) تهران: رشد. چاپ دوم.
- طالب پور، اکبر، نوری، ابوالقاسم، و موسوی، حسین. (۱۳۸۱). تاثیر آموزش شناختی بر مسند مهارگذاری، انگیزه پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان شاهد. *مجله روانشناسی*، ۶(۱ پیاپی ۲۱)، ۱۸-۲۹. SID. <https://sid.ir/paper/54592/fa>
- عبدالهی، سمیرا، کیان ارثی، فرخانز، و رحیمیان بوگر، اسحاق. (۱۳۹۳). طراحی بسته آموزشی چندرسانه ای با تاکید بر مهارت های بنیادی یادگیری و بررسی اثربخشی آن بر کاهش علائم اختلال دیکته. ناتوانی های یادگیری، ۳(۳ پیاپی ۱۰)، ۳۸-۵۴. SID. <https://sid.ir/paper/210169/fa>
- مرادی، سعادت مند، راضیه. (۱۳۹۷). رابطه امید به آینده با انگیزش یسرفت تحصیلی دانش آموزان استعداد درخشان استان قم، گرایش مدیریت، دانشگاه آزاد واحد قم.
- مگیار موئه، جینا ال. (۱۳۹۲). ترجمه فروغی، علی اکبر؛ اصلانی، جلیل؛ رفیعی، سحر، مداخلات روانشناسی مثبت نگر، تهران: نشر ارجمند.
- نصرآبادی، حسین. (۱۳۹۵). بررسی رابطه اهداف پیشرفت، راهبردهای مطالعه و رغبت با پیشرفت تحصیلی دانشجویان تحصیلات تکمیلی، پایان نامه کارشناسی ارشد مشاوره مدرسه، دانشگاه محقق اردبیلی.
- وفایی مقدم، علی (1392). بررسی علل عدم رغبت فرهنگیان استان مازندران به فعالیت های ورزشی، پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی، بابلسر: مازندران.

Cheavens, J. S., Feldman, D. B., Woodward, J. T., & Snyder, C. R. (2006). Hope in cognitive psychotherapies: On working with client strengths. *Journal of cognitive Psychotherapy*, 20(2), 135-

145. Hermans, H. J. M. (1970). A Questionnaire Measure of Achievement Motivation. *Journal of Applied Psychology*, 54, 353-363.
- Tian, M., Yan, S., & Wang, N. (2018). Evaluating the effectiveness of Snyder's theory-based group hope therapy to improve self-efficacy of university students in finance. *NeuroQuantology*, 16(6).
- Niemiec, R. M., Shogren, K. A., & Wehmeyer, M. L. (2017). Character strengths and intellectual and developmental disability: A strengths-based approach from positive psychology. *Education and Training in Autism and Developmental Disabilities*, 52(1), 13-25.